

**Ympäristövaliokunnan mietintö n:o 4 hallituksen esityksestä
laiksi ympäristövaikutusten arviointimenettelystä sekä eräiksi siihen
liittyviksi laeiksi**

Eduskunta on 11 päivänä helmikuuta 1994 lähettänyt ympäristövaliokunnan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen n:o 319/1993 vp.

Valiokunta on tässä yhteydessä ottanut käsiteltäväksi eduskunnan 7 päivänä kesäkuuta 1991 ympäristövaliokuntaan lähettämät ed. Aulan ym. toivomusaloitteen n:o 1618/1991 vp ympäristövaikutusten arviointimenetelmän käyttöönotosta merkittävässä hankkeissa ja yhteiskuntapolitiisissa ohjelmissa, ed. Nybyn toivomusaloitteen n:o 1713/1991 vp ympäristövaikutusten ja -toimenpiteiden selostamisesta suurten yritysten vuosikertomuksissa ja tilinpäätöksissä sekä ed. Rimmin ym. toivomusaloitteen n:o 1730/1991 vp kansalaisten vaikutusmahdollisuuksien lisäämisestä ympäristöasioissa.

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina hallitusneuvos Simo Mäkinen, ylitarkastaja Ulla Soveri ja ylitarkastaja Marika Paukkunen ympäristöministeriöstä, lainsäädäntöneuvos Pekka Vihervuori oikeusministeriöstä, toimistopäällikkö Asko Numminen ja lainsäädäntösihteeri Antti Pelttari ulkoasiainministeriöstä, ylitarkastaja Raisa Valli liikenneministeriöstä, ylitarkastaja Päivi Janka kauppa- ja teollisuusministeriöstä, ylitarkastaja Veikko Marttila maa- ja metsätalousministeriöstä, hallitusneuvos Esko Koskinen sisäasiainministeriöstä, neuvotteleva virkamies Risto Aurola sosiaali- ja terveysministeriöstä, kulttuurisihteeri Veikko Kunnas opetusministeriöstä, pääjohtaja Kaj Bärlund ja erikoissuunnittelija Mikael Hildén vesi- ja ympäristöhallituksesta, vesiylioikeudenneuvos Jukka Mattila vesiylioikeudesta, osastopäällikkö Jukka Luokkamäki Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliitosta, johtaja Matti Koponen Metalliteollisuuden Keskusliitosta, varatuomari Terttu Uski Metsäteollisuudesta, johtava lakimies Leena Karessuo Suomen Kuntaliitosta, ympäristöjohtaja Pekka Kansanen Helsingin kaupungista, johtaja Pekka Huttula Öljyalan keskusliitosta, diplomi-insinööri Antti Hanelius Sähkövaltuuskunnasta,

ympäristönsuojelupäällikkö Leena Nurmento Imatran Voima Oy:stä, ympäristötutkimuspäällikkö Pekka Tuovinen Neste Oy:stä, ympäristösuojelupäällikkö Pirkko Selin Vapo Oy:stä, luonnonsuojelusihteeri Ilpo Kuronen ja varatuomari Pirjo-Riitta Oinaala Suomen Luonnonsuojeluliitosta sekä professori Mikael Hildén. Lapin Kulankaivajaliitto on ilmoittanut yhtyvän kauppa- ja teollisuusministeriön antamaan lausuntoon.

Hallituksen esitys ja toivomusaloitteet

Hallituksen esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki ympäristövaikutusten arviointimenettelystä. Lakiehdotuksen tavoitteena on edistää ympäristövaikutusten arvioinnin yhtenäistä huomioimista suunnittelussa ja päätöksenteossa sekä samalla lisätä kansalaisten tiedonsaanti- ja osallistumismahdollisuuksia.

Arviointimenettelyä sovellettaisiin hankkeisiin, joilla saattaa olla merkittäviä ympäristövaikutuksia. Hankkeista säädettäisiin lain nojalla annettavassa asetuksessa. Laki sisältäisi säännökset arviointimenettelyn soveltamisesta yksittäistapauksessa muuhun kuin asetuksella määriteltyn hankkeeseen, jonka ympäristövaikutukset todennäköisesti muodostuvat merkittäviksi. Laki sisältäisi myös säännökset viranomaisten valmistelemien suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten selvittämisestä sekä säännökset hankkeen ympäristövaikutusten arvioimiseksi silloin, kun hankkeen vaikutukset ulottuvat toisen valtion alueelle.

Ehdotettu laki ei edellyttäisi muutoksia viranomaisorganisaatiossa eikä se muuttaisi viranomaisten nykyiseen lainsäädäntöön perustuvaa toimivaltaa. Arviointimenettelyn järjestämiseen liittyvistä viranomaistehtävistä huolehtisi yhteysviranomainen. Yhteysviranomaisiksi on tarkoitettu säätää asetuksella lääninhallitus, vesi- ja ympäristöpiiri sekä kauppa- ja teollisuusministeriö.

Arviointimenettelyn soveltamisesta yksittäistapauksessa päättäisi pääsääntöisesti ympäristöministeriö.

Ympäristöministeriö ohjaisi ja kehittäisi arviointia yleisesti. Muut ministeriöt ohjaisivat ja kehittäisivät ympäristövaikutusten arviointia toimialoillaan.

Esityksessä ehdotetut muutokset 12:een ympäristön käyttöä ja suojelua koskevaan lakiin sisältävät viittaussäännöksiä ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annettavaan lakiin menettelyn yhteensovittamiseksi ja arvioinnin huomioon ottamiseksi erityislain mukaisessa päätöksenteossa.

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun ne on hyväksytty ja vahvistettu. Ehdotetut lait liittyvät osaltaan Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen ja Yhdistyneiden Kansakuntien Euroopan talouskomissiossa valtioiden rajat ylittävien ympäristövaikutusten arvioinnista hyväksytyn yleissopimuksen voimaansaattamiseen.

Toivomusaloitteessa n:o 1618/1991 vp ehdotetaan eduskunnan hyväksyttäväksi toivomus, että hallitus ottaisi ympäristövaikutusten arvioinnin (YVA-menetelmä) pikaisesti käyttöön merkittävien hankkeiden ja yhteiskuntapoliittisten ohjelmien toteuttamisessa Suomessa.

Toivomusaloitteessa n:o 1713/1991 vp ehdotetaan eduskunnan hyväksyttäväksi toivomus, että hallitus ryhtyisi toimenpiteisiin, jotta suuret yritykset velvoitettaisiin vuosikertomuksissaan ja tilinpäätöksissään selvittämään toiminnan ympäristövaikutukset ja ympäristön parantamiseksi toteutetut ja suunnitellut toimenpiteet.

Toivomusaloitteessa n:o 1730/1991 vp ehdotetaan eduskunnan hyväksyttäväksi toivomus, että hallitus ryhtyisi pikaisesti toimiin kansalaisten vaikutusmahdollisuuksien lisäämiseksi ympäristöasioissa.

Valiokunnan kannanotot

Yleisperustelut

Valiokunta pitää ympäristövaikutusten arviointimenettelyä koskevaa lakiehdotusta tarpeellisenä. Kestävän kehityksen toteuttamiseksi on välttämätöntä, että ympäristöä koskevaa tietoa lisätään suunnittelussa ja päätöksenteossa. Laki on tarpeen myös kansainvälisten veloitteiden täytäntöönpanemiseksi sekä nykyisen lain-

säädännön hajanaisten menettelyjen yhtenäistämiseksi ja kehittämiseksi.

Valiokunnan mielestä on lisäksi tärkeää, että laki lisäisi kansalaisten ja kansalaisryhmien mahdollisuuksia saada ennakkolta tietoa hankkeista sekä osallistua niitä koskevaan suunnitteluun. Käsiteltävänä olevalla lailla edistettäisiinkin kansalaisyhteiskunnan toimintaedellytyksiä, mikä on ympäristöasioissa merkityksellistä.

Laki muodostaa valiokunnan käsityksen mukaan myös hyvän suunnittelun välineen edellyttäessään hankkeen toteuttamisvaihtoehtojen selvittämistä. Vaihtoehtojen selvittämisvelvollisuus edesauttaa myös laajemman seudullisen tai valtakunnallisen tarkastelun tekemistä, mikä on joidenkin hankkeiden kohdalla varsin perusteltua. Hankkeen toteuttamisvaihtoehtojen selvittäminen on kuitenkin lakiehdotuksen pohjana olevan EY:n neuvoston yva-direktiivin (85/337/ETY) mukaan pääsääntö, josta voidaan poiketa. Valiokunta katsoo myös, ettei näennäisselvitysten laatiminen ole tarpeen. Tämä on otettu huomioon lakiehdotuksen liitteenä olevassa asetusluonnoksesta, jonka mukaan toteuttamisvaihtoehdot esitetään tarpeellisessa määrin, jollei niitä erityisestä syystä voida jättää kokonaan esittämättä.

Yhteysviranomaisella, jona toimivat vesi- ja ympäristöpiiri sekä lääninhallitus, on ympäristövaikutusten arviointimenettelyssä keskeinen asema. Yhteysviranomaisen arvioi muun muassa sen, miltä osin arviointiohjelmaa on tarkistettava, sekä arviointiselostuksen riittävyyden. Ympäristövaikutusten arviointilainsäädäntö asettaa siten yhteysviranomaiselle korkeat ammattitaitovaatimukset. Yhteysviranomaisen ammattitaidosta ja riittävästä resursseista huolehtiminen on yksi edellytys sille, että arviointimenettely ei aiheottomasti viivytä hankkeiden toteutusta.

Ympäristövaikutusten arviointilainsäädäntö on uutta lainsäädäntöä. Vasta lakia käytäntöön sovellettaessa voidaan saada tietoa sen toimivuudesta. Valiokunta pitää tärkeänä, että ympäristövaikutusten arviointimenettely toimii hyvin. Siksi valiokunta korostaa, että ympäristöministeriön tulee tarkoin seurata lain täytäntöönpanoa. Erityisesti valiokunnan mielestä on seurattava kaavaa laadittaessa tehtävien yva-selvitysten ja yksittäisen hankkeen suunnittelussa tehtävän yva-selvityksen keskinäistä toimivuutta. Samalla tulee seurata, aiheutuuko kunnille kaavoituksessa sellaisia kustannuksia ympäristöselvitysten tekemisestä, joista kuntien pitäisi saada korvaus.

Lopuksi valiokunta kiinnittää yleisperusteluissa huomiota esityksen liitteenä olevaan ym-

päristövaikutusten arviointia koskevan lain täytäntöönpanoasetukseen, sillä asetuksessa on tarkoitettu säätää useista lain soveltamisen kannalta merkittävistä seikoista.

Ensinnäkin valiokunta katsoo, että asetusluonnoksen 6 §:n hankeluettelon eräiden hankkeiden kokorajoja olisi vielä harkittava asetusta viimeisteltäessä. Esimerkiksi kohdan 2 mukaan arviointimenettely on tehtävä kattila- ja voimalaitoksista, joiden suurin polttoainetehto on 300 megawattia. Kohdan 6 mukaan arviointimenettely on tehtävä aina myös jätteenkäsittelypaikoista, jotka on mitoitettu vähintään 15 000 tonnin vuotuiselle jättemäärälle. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan jo 100 megawatin voimalaitos saattaa tuottaa edellä mainitun määrän kipsiä ja tuhkaajattetta. Näin ollen mainitut asetuksen kohdat eivät valiokunnan käsityksen mukaan ole riittävän yhteismitallisia. Turvetta kaasuttavien ja nesteyttävien laitosten, öljyvarastojen ja ojitusalueiden kokorajoja olisi myös syytä tarkistaa ympäristövaikutusten osalta yhteismitalliseksi muiden asetuksessa lueteltujen hankkeiden kanssa.

Toiseksi valiokunta kiinnittää asetuksen osalta huomiota arviointiohjelman ja arviointiselostuksen käsittelyä koskeviin määräaikoihin. Määräajat olisi asetuksessa säädettävä sellaisiksi, että arviointimenettely voidaan viedä läpi ilman tarpeetonta viivästystä.

Kolmanneksi valiokunta toteaa, että asetusluonnoksen viittaussäännökset ja sanonnat tulee korjata lakia vastaaviksi.

Yksityiskohtaiset perustelut

1. Laki ympäristövaikutusten arviointimenettelystä

4 §. *Soveltamisala.* Pykälän 1 momentin mukaan arviointimenettelyä sovelletaan asetuksella tarkemmin säädettäviin hankkeisiin, joilla niiden luonteesta johtuen saattaa olla merkittäviä haitallisia ympäristövaikutuksia. Momentin perustelujen mukaan asetuksella säädettävä hankeluettelo perustuisi pääsääntöisesti yva-direktiivin ja yva-yleissopimuksen (E/ECE/1250) luetteloihin. Poikkeukset perustuisivat Suomen luonnon erityispiirteisiin ja kestokykyyn, kokemukseen hankkeiden ympäristövaikutusten merkittävyydestä sekä ennakkovalvonnan nykykäytäntöön.

Valiokunta pitää momentin asiasisältöä perusteltuna. Suomen pohjoisesta sijainnista ja il-

masto-olosuhteista seuraa, että Suomen luonto on monessa suhteessa herkempi saasteille ja vaurioitumiselle kuin esimerkiksi Etelä- ja Keski-Euroopan luonto. Tämän vuoksi on tarpeen ulottaa arviointimenettely myös muihin kuin kansainvälisten velvoitteiden mukaisiin hankkeisiin, jos niistä aiheutuu merkittäviä haitallisia ympäristövaikutuksia Suomen luonnon ja muun ympäristön erityispiirteiden vuoksi.

Myös EU:n primaarinormisto samoin kuin yva-direktiivi lähtevät siitä, että kukin maa valitsee sopivimman soveltamistavan. Hankeluettelon tarkkuustasosta päättämisen voidaan tehdä vain kansallisesti. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan missään Euroopan unionin jäsenmaassa ei kansallisessa sovellutuksessa ole saatettu direktiivin hankeluetteloita voimaan sellaisenaan, vaan siihen on tehty tarkennuksia kansallisista lähtökohdista.

Ehdotetun säännöksen sanamuoto jättää kuitenkin valiokunnan mielestä asetuksenantovaltuuden liian avoimeksi. Siksi valiokunta ehdottaa, että 1 momentissa kirjoitettaisiin perusteluissa mainitut asetuksenantovaltuuden kriteerit selkeästi näkyviin.

Valiokunta korostaa, että Suomen luonnon ja muun ympäristön erityispiirteiden nojalla asetukseen otettavien hankkeiden ympäristövaikutusten tulee olla 1 kohdassa tarkoitettujen hankkeiden ympäristövaikutuksiin verrattavia.

Pykälän 2 momentin mukaan lakia sovelletaan lisäksi tapauskohtaisesti muuhun hankkeeseen tai jo toteutetun hankkeen olennaiseen muutokseen, jonka ympäristövaikutukset muodostuvat todennäköisesti merkittäviksi ja olisivat siten rinnastettavissa pykälän 1 momentissa tarkoitettujen hankkeiden vaikutuksiin. Valiokunta ehdottaa myös tämän momentin soveltamisperusteita täsmennettäväksi esityksen perustelujen mukaisesti niin, että arviointimenettelyä harkittaessa otettaisiin huomioon myös eri hankkeiden yhteisvaikutukset. Tällä lisäyksellä pyritään estämään lain tarkoituksellinen kiertäminen pilkkomalla hankkeita. Eri hankkeiden yhteisvaikutusten arvioiminen voi olla tarpeen myös esimerkiksi laajajoilla rakennettavilla teollisuusalueilla, joilla ympäristövaikutukset aiheutuvat useiden hankkeiden yhteisvaikutuksena.

Lisäksi valiokunta katsoo, että momentin perusteluissa mainitut metsäautotiet voivat aiheuttaa merkittäviä haitallisia ympäristövaikutuksia vain poikkeustapauksissa, esimerkiksi luonnon-suojelualueisiin tai kansallis- ja luonnonpuistoihin liittyessään.

6 §. *Päätös arviointimenettelyn soveltamisesta.* Pykälän mukaan ympäristöministeriö päättää yhteysviranomaisen esityksestä arviointimenettelyn soveltamisesta 4 §:n 2 momentissa tarkoitettuihin hankkeisiin. Säännöksen tarkoituksena on, että yhteysviranomaisen esittelee ympäristöministeriölle vain ne hankkeet, joihin sen näemyksen mukaan on sovellettava arviointimenettelyä. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan käytännössä asiasta neuvotellaan kuitenkin ennen esityksen tekoa.

Valiokunta katsoo, että ympäristöministeriölä tulisi olla oikeus myös omasta aloitteestaan päättää arviointimenettelyn soveltamisesta yhteysviranomaisen selvityksen pohjalta. Näin voitaisiin varmistaa arviointimenettelyn soveltaminen 4 §:n 2 momentin tarkoituksen mukaisesti. Valiokunta ehdottaa pykälää muutettavaksi tällä tavoin.

Jos hankkeeseen ei sovelleta arviointimenettelyä, on valiokunnan mielestä tärkeää, että hankkeesta vastaava saa tarvittaessa asiasta lausunnon.

27 §. *Soveltamissäännös.* Pykälän mukaan lakia ei sovellettaisi, jos siinä mainittujen erityislakien nojalla hankkeesta on tehty lupa- tai lupaan rinnastettava päätös tai jos hankkeesta on kuultu julkisesti tai kuultu asianosaisia ennen tämän lain voimaantuloa.

Valiokunta ehdottaa säännöstä muutettavaksi siten, että lain soveltamista keskeneräisiin hankkeisiin laajennettaisiin. Muutosehdotus perustuu ensinnäkin siihen, että ETA-sopimus on tullut voimaan jo vuoden 1994 alusta, minkä vuoksi yva-direktiiviä tulisi jo nyt noudattaa. Toisaalta hallituksen esittämässä muodossa pykälä antaa mahdollisuuden lain tarkoituksen kiertämiseen. Siksi valiokunta katsoo, että arviointimenettely tulisi jättää tekemättä julkisen kuuluttamisen tai asianosaisen kuulemisen perusteella vain silloin, kun kyseiset toimet on tehty ennen hallituksen

esityksen antamispäivää. Vastaavalla tavalla meneteltiin esimerkiksi maa-aineslain (555/81) säättämisen yhteydessä. Tuolloin perustuslakivaliokunta katsoi lausunnossaan (PeVL 3/1981 vp), että lain soveltaminen voitiin sitoa hallituksen esityksen antamispäivään.

2. Laki rakennuslain muuttamisesta

5 §. Pykälän mukaan poikkeusta suunnittelemattoman taaja-asutuksen muodostamiskiellosta ei saisi myöntää hankkeeseen, josta todennäköisesti aiheutuu merkittäviä ympäristövaikutuksia. Perusteluissa todetaan, että hankkeen ympäristövaikutusten merkittävyttä arvioitaessa lähtökohtana on ympäristövaikutusten arviointimenettelystä ehdotetun lain mukaisen arviointimenettelyn soveltamisala. Valiokunta katsoo, että pykälän sanamuodon tulee näin ollen vastata ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annettavaa lakia ja ehdottaa viimeisessä lauseessa puhuttavaksi ”merkittävistä haitallisista ympäristövaikutuksista”.

132 §. Valiokunta ehdottaa myös tähän pykälään tehtäväksi vastaavan muutoksen kuin 5 §:ään.

Toivomusaloitteet

Valiokunta ehdottaa toivomusaloitteet hylättäviksi sen johdosta, että hallituksen esitys toteuttaa aloitteiden olennaisen sisällön.

Valiokunta ehdottaa kunnioittaen,

että 3.—13. lakiehdotus hyväksyttäisiin muuttamattomina ja

että 1. ja 2. lakiehdotus hyväksyttäisiin näin kuuluvina:

1.

Laki**ympäristövaikutusten arviointimenettelystä**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Lain tavoite ja määritelmät

1—3 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

2 luku

Arviointimenettely

4 §

Soveltamisala

Ympäristövaikutusten arviointimenettelyä sovelletaan asetuksella tarkemmin säädettyihin hankkeisiin:

1) joista Suomea velvoittavan kansainvälisen sopimuksen täytäntöönpaneminen edellyttää arviointia; taikka

2) joista saattaa aiheutua merkittäviä haitallisia ympäristövaikutuksia Suomen luonnon ja muun ympäristön erityispiirteiden vuoksi.

Arviointimenettelyä sovelletaan lisäksi yksittäistapauksessa hankkeeseen tai jo toteutetun hankkeen olennaiseen muutokseen, joka todennäköisesti aiheuttaa laadultaan ja laajuudeltaan, myös eri hankkeiden yhteisvaikutukset huomioon ottaen, 1 momentissa tarkoitettujen hankkeiden vaikutuksiin rinnastettavia merkittäviä haitallisia ympäristövaikutuksia.

5 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

6 §

Päätös arviointimenettelyn soveltamisesta

Ympäristöministeriö päättää yhteysviranomaisen esityksestä tai omasta aloitteestaan arviointimenettelyn soveltamisesta 4 §:n 2 momentissa tarkoitettuihin hankkeisiin. Soveltamista koskevasta päätöksestä säädetään tarkemmin asetuksella. Ennen päätöksentekoa hankkeesta vastaavalle on varattava tilaisuus tulla kuulluksi.

(2 ja 3 mom. kuten hallituksen esityksessä)

7—13 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

3 luku

Valtioiden rajat ylittävät ympäristövaikutukset

14 ja 15 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

4 luku

Erinäiset säännökset

16—23 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

5 luku

Yleinen selvitysvelvollisuus

24 ja 25 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

6 luku

Voimaantulosäännökset

26 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

27 §

Soveltamissäännös

Tätä lakia ei sovelleta hankkeeseen, jonka toteuttamiseksi on myönnetty lupa tai josta viranomainen on tehnyt muun lupaan rinnastettavan päätöksen ennen tämän lain voimaantuloa tai josta on ennen 14 päivää tammikuuta 1994 julkisesti kuulutettu tai (poist.) kuultu asianosaisia (poist.) rakennuslain (370/58), vesilain (264/61), ympäristölupamenettelylain (735/91), ilmansuojelulain (67/82), jätelain (1072/93), terveydenhoitolain (469/65), eräistä naapurussuhteista annetun lain (26/20), kemikaalilain (744/89), maa-aineslain (555/81), kaivoslain (503/65), sähkölain

(319/79), yleisistä teistä annetun lain (243/54),
ilmailulain (595/64), kiinteän omaisuuden ja eri-
tyisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain

(603/77), yksityismetsälain (412/67), metsänpa-
rannuslain (140/87) tai ydinenergialain (990/87)
mukaisesti.

2.

Laki

rakennuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 16 päivänä elokuuta 1958 annetun rakennuslain (370/58) 3 § sekä

lisätään 5 §:ään, sellaisena kuin se on osittain muutettuna 19 päivänä syyskuuta 1969, 2 päivänä heinäkuuta 1973 ja 17 päivänä elokuuta 1990 annetuilla laeilla (626/69, 588/73 ja 696/90), uusi 5 momentti, lakiin uusi 7 a § ja 132 §:ään, sellaisena kuin se on mainitussa 17 päivänä elokuuta 1990 annetussa laissa, uusi 7 momentti seuraavasti:

3 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

5 §

Edellä 2 momentissa tarkoitettua poikkeusta ei saa myöntää hankkeelle, josta todennäköisesti aiheutuu merkittäviä *haitallisia* ympäristövaikutuksia.

7 a §

(Kuten hallituksen esityksessä)

132 §

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettua poikkeusta ei saa myöntää, jos siitä todennäköisesti aiheutuu merkittäviä *haitallisia* ympäristövaikutuksia.

Voimaantulosäännös

(Kuten hallituksen esityksessä)

Edelleen valiokunta kunnioittavasti ehdottaa,

että toivomusaloitteet n:ot 1618, 1713 ja 1730/1991 vp hylättäisiin.

Helsingissä 22 päivänä huhtikuuta 1994

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Seppänen, varapuheenjohtaja Vanhanen, jäsenet Biaudet (osittain), Hautala, Ihämäki, Jääskeläinen, Kar-

hunen, Korkea-oja, Kuuskoski, Markkula, Myller, Rask, J. Roos, Takala (osittain), Virrankoski ja Vuorensola.

Ympäristövaliokunnan mietintö n:o 5 hallituksen esityksestä laiksi vesilain muuttamisesta

Eduskunta on 15 päivänä maaliskuuta 1994 lähettänyt ympäristövaliokunnan valmistelevasti käsiteltäväksi myös eduskunnan 2 päivänä lokakuuta 1992 lähettämän ed. Stenius-Kaukosen ym. lakialoitteen n:o 32/1992 vp laiksi vesilain 8 luvun 10 a §:n muuttamisesta. Lisäksi valiokunta on ottanut käsiteltäväkseen eduskunnan 7 päivänä kesäkuuta 1991 ympäristövaliokuntaan lähettämän ed. Laineen ym. toivomusaloitteen n:o 1666/1991 vp vesistöjen saastuttamisen estämisestä suurteollisuuden puhdistusvelvoitteita tiukentamalla.

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina lainsäädäntöneuvos Pekka Vihervuori oikeusministeriöstä, ylitarkastaja Ulla Kaarikivi-Laine ympäristöministeriöstä, va. toimistopäällikkö Marianne Lindström ja katselmusinsinööri Juha Helin vesi- ja ympäristöhallituksesta, vesiylituomari Matti Pulli vesiylioikeudesta, vesioikeustuomari Seppo Kemppainen Pohjois-Suomen vesioikeudesta, valvonnan toimialapäällikkö Jaakko Muurimäki Tampereen vesi- ja ympäristöpiiristä, ympäristölakimies Tuomas Lehtonen Suomen Kuntaliitosta, osastopäällikkö Elina Lampi-Fagerholm Kalatalouden keskusliitosta, ympäristöpäällikkö Birger Yli-Saukko-oja Sähkövaltuuskunnasta (Pohjolan Voima Oy), ympäristönsuojeluasiamies Meeri Palosaari Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliitosta, lakimies Kurt Hemnell Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitosta, yksikönjohtaja Erkki Hissa ja varatuomari Kai Hellsten Kemijoki Oy:stä, ympäristönsuojelupäällikkö Leena Nurmento Imatran Voima Oy:stä, hallituksen jäsen Kalevi Suominen Näsijärven säännöstely-yhtiöstä edustaen myös Tampereen kaupungin sähkölaitosta, puheenjohtaja Kari Lassinaro ja hallituksen jäsen Pekka Salminen Näsijärvi-liikkeestä.

Hallituksen esitys ja eduskunta-aloitteet

Hallituksen esityksen mukaan vesilakiin ehdotetut muutokset jakautuisivat useaan eri ryhmään. Lupamenettelyä varsinkin katselmustoimituksen osalta ehdotetaan nopeutettavaksi ja kevennettäväksi. Luvan ja siihen liittyvien korvausten samanaikaisuutta ehdotetaan lievennettäväksi siten, että kaksinkertaista työtä aiheuttavasta ennakkokorvausjärjestelmästä luovutaan, mutta vahingonkäräjien oikeudet turvataan muun ohella vakuusjärjestelyin ja lopputarkastuksen käyttöalaa täsmentämällä. Kalataloudellisia velvoitteita koskevat säännökset samoin kuin eräät säännökset luvan edellytyksistä, määräajoista ja ilmoitusvelvollisuuksista uudistettaisiin. Ehdotuksen mukaan tulisi mahdolliseksi tarkistaa epätarkoituksenmukaisiksi osoittautuneita säännöstelymääräyksiä myös ennen vuotta 1991 annettujen lupien osalta. Myös vesilain korossäännökset uudistettaisiin ja niiden suhteesta korkolakiin säädettäisiin.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen kun se on hyväksytty ja vahvistettu.

Lakialoitteessa n:o 32/1992 vp esitetään säädettäväksi, että vesistön säännöstelyluvat, jotka ovat olleet voimassa ennen 1.5.1991, saatettaisiin tarkistettavaksi säännöllisesti kahden vuoden välein. Lisäksi esitetään, että vesioikeus voisi muuttaa lupaehtojen tarkastuspäätöksessä vesistön säännöstelylle määrättyjä ehtoja olosuhteiden muuttuessa, ja mikäli säännöstely-yritys ei enää täytä vesilaissa (VL:n 2 ja 8 luku) yrityksen toteuttamiselle asetettuja ehtoja, voisi vesioikeus peruuttaa luvan.

Toivomusaloitteessa n:o 1666/1991 vp ehdotetaan eduskunnan hyväksyttäväksi toivomus, että hallitus ryhtyisi toimenpiteisiin vesistöjen saastuttamisen estämiseksi asettamalla suurteolli-